

Ur askan

Dagarna före Lucia 1965 uppstod en kris i Teaterklubben, med ett efterspel som kom att leda till en ny ungdomsgård med nya oprövade former. Vi kallade stället för popkulturhuset Lärkan, det låg i kvarteret Lärkan, under Thuletorget i Sundbyberg.

Det blev en brokig verksamhet som vände sig till ungdomar över 17 år. Lärkan höll igång i 5 år, från hösten 1966 och fram till och med våren 1972, då kommunledningen ansåg att antalet medlemmar var för lågt i förhållande till kostnaderna.

Teaterklubben

Teaterklubben ingick från början i den gamla ungdomsgårdens verksamhet, men flyttades i början av 60-talet från trävillorna på Ekensbergsvägen intill Solnagränsen till en egen anpassad lokal på Friluftsvägen i Storskogen.

Ledaren, Teddy Sandegren, var etablerad i teaterbranschen och hade ett genuint intresse för ungdomar. Lite sträng, glasögonen på näsan och cigaretten i ett munstycke, som sköttes lika pedantiskt som skägget. Lokalen användes även av yngre teatergrupper med andra ledare och varje vecka cirkulerade många medlemmar.

I Teddys grupper ägnade vi oss främst åt korta improvisationer i pantomimform, då man inte behöver några verkliga föremål utan har en obegränsad tillgång till låtsasrekvisita. Även improvisationen har mycket låtsas i sig, man vet inte riktigt vad som kan hända och det gäller att ändå behålla sin roll. En utmärkt form för teaterlekar. Ibland repeterade vi in pjäser och spelade upp ett par föreställningar i vår egen lokal eller på större scener, i Lötskolans aula eller på Teaterbio.

Teddy tog oss ungdomar på allvar. Vi tränades i att delta på scenen, iaktta varandras spel och reflektera över det vi såg. Vi diskuterade våra funderingar kring livet och olika sätt att se på världen. Han talade okomplicerat om känsliga saker med en nyansering som vi aldrig gjorde hemma. Han respekterade oss, som om vi vore vuxna, och han var road av att se oss växa.

Jag tror att Teddy betydde mycket mer för oss som självständiga individer än vad vi då förstod.

Gruppen bestod av 10–12 medlemmar och fyra av oss hade varit med länge och var lite äldre än de andra. Staffan var äldst, en månad äldre än Uffe och två år äldre än mig och Pico. Alla födda i december, utom Uffe som var född i januari. Pico kallas numera för Marinella.

Krisen

Teddy var även sträng med saker som vi hade lite svårt att förstå. Till exempel fick vi böta 10 öre varje gång vi använde svordomar. Pengarna gick visserligen till en gemensam festkassa men det minskade inte intrycket av en överdriven moral.

Vid tiden för Lucia hade teaterklubben varje år en speciell festkväll där var och en kunde ta ut svängarna lite extra för att roa de andra. Staffan och jag planerade att göra ett gemensamt uppspel där vi skulle låtsas vara de andra i gruppen och göra parodier på dem. I våra förberedande diskussioner kom vi att diskutera Teddys problematiska egenskaper ganska ingående.

En kväll med improvisationer, veckan före Lucia, spelade Roland en scen där han betraktade en konstutställning och gick fram och tillbaka med ryggen mot salongen. I Teddys ögon var det en dödssynd att agera på scenen med ryggen åt salongen, vilket Roland tydligen inte förstått. När Teddy, på ett brutalt vis, sågade Rolands sketch tog flera av oss Roland i försvar. Staffan och jag gick sakta fram till varsin sida av scenkanten vände oss mot Teddy i salongen med en argumentation som hämtade näring från våra tidigare diskussioner. Teddy blev tvärtyst, bet ihop för att inte brista av ilska.

Den överraskande urladdningen spred sig som aska i rummet. Alla insåg att i detta ögonblick hände något som förändrade allt. Kvällen avslutades utan något försök att försonas. Omtumlade gick vi hem och försökte begripa vad som hänt.

Pico, som var lite favoriserad av Teddy, var inte med den här kvällen. När fick höra vad som hänt kontaktade hon Staffan och mig. Vi diskuterade igenom läget och sammanfattade våra intryck i ett brev till Fritidsnämndens nye chef. Staffan, som var tränad maskinskrivare, formulerade brevet som vi alla tre skrev under och överlämnade till Fritidsnämnden. Vi hade inte en aning om vad det kunde leda till men var överens om att vi ville fortsätta, dock utan Teddys ledarskap.

Mötet och nya idéer

En kylig lördagsmorgon ett par dagar senare var vi kallade till ett möte med fritidschefen, ordföranden i fritidsnämnden och Teddy. Till saken hör att Teddy var mycket förtrogen med ordföranden. Vi var beredda på stryk, men det skulle visa sig vara obefogat.

Den nyttillträdde fritidschefen Harry Lindgren fick smak för teatergängets uppkäftiga entusiasm och charmades av Pico, för tillfället iklädd prickiga långstrumpor. Harry fick stöd av ordföranden för fritidsnämnden, socialdemokraten Olle Rosander. Vem av herrarna som charmades mest av kan vi låta vara osagt. Mötet gick i alla fall av stapeln på den gamla slitna ungdomsgården och fick herrarna att fundera i nya banor.

Vi fick bilda en egen teatergrupp som tills vidare höll till i den gamla ungdomsgården. Ganska snart talades det om en ny lokal där vi kunde repetera och snickra ihop dekoren till pjäsen *Den nakna mannen och mannen i frack*, av Dario Foo, som vi blivit omedelbart förälskade i. Staffan regisserade, Uffe spelade en naken man i en soptunna, jag spelade gatsoparen som ansvarade för soptunnan och Pico spelade horan som tog över händelseutvecklingen i slutet. Pjäsen spelades upp på Teaterbio under våren 1966 och även på Frisksportarnas sommarläger vid Sörsjön i Norrköpings kommun under sommaren.

Pico, som tagit hand om kontakten med fritidschefen och frisksportaren Harry, insåg tidigt tillsammans med honom att lokalen under Thuletorget hade en god potential för annat än att vara replokal för en teatergrupp. Hon tog upp idéerna med oss andra och lyckades övertyga oss om att här var det var möjligt att skapa en ungdomsgård på våra egna villkor.

Resultatet blev att vi alla hjälptes åt att skapa *popkulturhuset Lärkan* tillsammans med många andra ungdomar som under sensommaren med entusiasm nappade på våra inbjudningar till projektet.

Pelle Alm
2016-06-06